ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
ATATURK UNIVERSITY PUBLICATIONS

Araştırma Makalesi *Research Article* DOI: 10.53487/atasobed.1420628

Ulusal Kimlik Ölçeği ile Küresel Kimlik Ölçeğinin Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması: Kimlik ile Çevre Yanlısı Davranış

Validity and Reliability Study of National Identity Scale and Global Identity Scale: Relationship between Identity and Pro-Environmental Behavior

Ayşe TUNA [1]
Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, Türkiye

Hacettepe University, Department of Psychology, Ankara, Türkiye
aysetuna@hacettepe.edu.tr

(Sorumlu Yazar- Corresponding Author)

Hayal YAVUZ GÜZEL [2]
Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü Ankara, Türkiye

Hacettepe University, Department of Psychology, Ankara, Türkiye
hyguzel@hacettepe.edu.tr

Öz

Ulusal ve küresel kimlikler, çevre yanlısı davranışlar gibi pek çok olumlu sosyal davranışta kritik bir role sahiptir. Bu nedenle her iki kimlikle özdeşleşme düzeyinin belirlenebilmesi için geçerli ve güvenilir ölçüm araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. İki ayrı çalışmadan oluşan bu araştırmada, ulusal ve küresel kimlikle özdeşleşme düzeyinin ölçülmesi amacıyla geliştirilen, Ulusal Kimlik Ölçeği ve Küresel Kimlik Ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yürütülmüştür. Birinci çalışmada her iki ölçeğin yapı geçerlikleri Doğrulayıcı Faktör Analizi *(DFA)* ile incelenmiştir (*N*=387). Ayrıca Ulusal Kimlikle Özdeşleşme Ölçeği ve Küresel Vatandaşlık Ölçeği kullanılarak iki ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerlikleri test edilmiştir. Ölçeklerin güvenirlikleri ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları üzerinden değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre ilgili ölçeklerin Türkiye örnekleminde kullanılmak üzere yeterli psikometrik özellikleri karşılayan, geçerli ve güvenilir ölçme araçları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İkinci çalışmada ilgili ölçeklerin yordama geçerliklerinin incelenmesi amacıyla, ulusal ve küresel kimlik ile özdeşleşme düzeylerinin çevre yanlısı davranışı yordama gücü test edilmiştir (*N*=351). Ayrıca katılımcıların bireysel kimlikle özdeşleşme düzeyleri de ölçülmüştür. Böylece bireysel, ulusal ve küresel kimliklerin çevre yanlısı davranışı yordama güçleri arasında bir karşılaştırma yapılabilmiştir. Analiz sonuçlarına göre bireysel, ulusal ve küresel kimlikler, çevre yanlısı davranış ile pozitif yönde ilişkilidir. Regresyon analizi sonuçlarına göre ise bireysel ve küresel kimlik çevre yanlısı davranışı pozitif yönde yordarken ulusal kimlik çevre yanlısı davranışı yordamamaktadır. Elde edilen bulgular sosyal kimlik ve çevre yanlısı davranış alanyazını kapsamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ulusal kimlik, küresel kimlik, bireysel kimlik, çevre yanlısı davranışlar, geçerlik ve güvenirlik

Abstract

National and global identities are critical in many prosocial behaviors, such as pro-environmental behaviors. Therefore, we need reliable measurement tools to determine the level of identification with both identities. This study was conducted as two separate studies to examine the validity and reliability of the National Identity Scale and the Global Identity Scales in Turkish. In the first study, the construct validity of both scales was examined with Confirmatory Factor Analysis *(CFA)* (*N*=387). In addition, the criterion-related validity of the two scales was tested using the National Identity Scale and the Global Citizenship Scale. The reliability of the scales was assessed using Cronbach's alpha internal consistency coefficients. The findings show that the scales meet sufficient psychometric properties for a Turkish sample. The second study considered national and global identities as predictors of pro-environmental behavior (*N*=351). In addition, the participants' individual identity identification scores were measured. Thus, we aimed to compare the predictive power of individual, national, and global identities on pro-environmental behavior. According to the analysis results, individual, national, and global identities are positively related to environmentally friendly behavior. According to the results of the regression analysis, individual and global identity, but not national identity, positively predict environmentally friendly behavior. The findings are discussed within social identity and environmentally friendly behavior literature.

Keywords: National identity, global identity, individual identity, pro-environmental behavior, validity, reliability

Geliş Tarihi/Received	16.01.2024
Kabul Tarihi/Accepted	27.09.2024
Yayın Tarihi/Publication Date	30.12.2024

Cite this article as: Tuna, A. & Yavuz Güzel, H. (2024). Validity and reliability study of national identity scale and global identity scale: Relationship between identity and pro-environmental behavior. *Current Perspectives in Social Sciences*, 28(4), 457-471.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Giriş

İnsanlar pek çok farklı konuda kendileri ile benzer özelliklere sahip insanlarla aynı grubu paylaşırlar. Bu gruplarla özdeşleştiklerinde edindikleri grup kimlikleri grupiçi ve gruplararası davranışlarını şekillendirir. Sosyal Kimlik Kuramı'na (Tajfel ve Turner, 1979) göre insanlar ait oldukları grubun sağladığı grup kimliği ile özdeşleşerek bir sosyal kimlik edinirler.

Sosyal Kimlik Kuramı çerçevesinde geliştirilmiş olan Kendini Sınıflandırma Kuramında Turner ve arkadaşları (1987) benliğin kişilerarası ve gruplararası olmak üzere iki boyutta ele alınmasının yanı sıra farklı kapsayıcılık düzeylerinde sınıflandırılabileceğini önermiştir. Buna göre, bireysel farklılıkların temel alındığı bir sınıflandırma en düşük kapsayıcılık düzeyidir. Birey kendisini daha yüksek kapsayıcılığa sahip bir grup içinde de sınıflandırabilir. Örneğin, yaşadığı ülkenin bir vatandaşı olarak, aidiyet ve dayanışma temelinde ülkesindeki diğer insanlarla özdeşleşebilir, buna ulusal kimlik (national identity) adı verilmektedir (Huddy ve Khatib, 2007). Bireyin kendini sınıflandırabileceği en kapsayıcı grup ise "tüm insanlar" sınıfıdır (Turner vd., 1987), bu kimliğe ise küresel kimlik (global identity) adı verilmektedir. Birey, küresel olarak yeryüzünde yaşayan diğer tüm insanlardan oluşan grup kimliğiyle özdeşleşebilir (McFarland vd., 2012).

Farklı kimliklerle özdeşleşmenin davranış üzerindeki etkisi de birbirinden farklıdır. Pek çok görgül araştırma bulgusunun gösterdiği üzere, herhangi bir sosyal kimlikle özdeşleşme bireylerin duyguları, düşünceleri ve davranışları üzerinde etkilidir (ör. Brewer ve Kramer, 1986). Kendini sınıflandırma kuramcıları tarafından yapılan araştırmalardan birinde, iç grupla özdeşleşme düzeyi yüksek olan katılımcıların, grubun prototipik normu olan düzenli egzersiz yapma niyetlerinin grup kimliğiyle özdeşleşme düzeyi düşük olan katılımcılara kıyasla daha yüksek olduğunu göstermiştir (Terry ve Hogg, 1996). Yine bir başka araştırmada gruplarıyla özdeşleşme düzeyi yüksek olan katılımcıların evlerinde geri dönüşüm yapma niyetlerinin özdeşleşme düzeyi düşük olan katılımcılara kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur (Terry vd., 1999).

Kısaca, Sosyal Kimlik Kuramında bireysel ve sosyal kimlik arasında bir süreklilik olduğu ve bu süreklilik boyunca ortaya çıkan grupla veya bireysel özelliklerle ilişkili değişimlerin, kişinin duygu ve davranışlarını belirlediği (Tajfel ve Turner, 1979) vurgulanmaktadır. Bu açıklama temel alındığında, bireyin davranışlarını belirleyen kimlik özelliklerinin söz konusu sürekliliğin hangi ucunda yer aldığını tespit edebilmek önem taşımaktadır. Buradan hareketle, bu çalışmada ulusal ve küresel kimliklere odaklanılarak, öncelikle bireylerin ulusal ve küresel kimlik ile özdeşleşme düzeylerini ölçmeyi amaçlayan iki ölçüm aracının Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması yürütülmüştür. Ardından, ölçeklerin yordama geçerliğini incelemek amacıyla her iki sosyal kimlikle özdeşleşme düzeyinin çevre yanlısı davranışlarla ilişkisi incelenmiştir. Güncel alanyazın incelendiğinde, çevre yanlısı davranışları sosyal kimlik perspektifinden ele alan araştırma sayısının arttığı görülmektedir (ör. Fielding ve Hornsey, 2016; Fritsche vd., 2018). Sosyal kimlik, çevre ile ilgili tutum ve davranışlar için önemli bir yordayıcıdır. Bu bağlamda, ulusal ve küresel kimliğe ilişkin ölçüm araçlarının, ülkemizde sosyal kimlik ve çevre psikolojisi alanında yürütülecek çalışmalar için işlevsel olacağı düşünülmektedir.

Ulusal ve Küresel Kimlik

Sosyal kimliğin en belirgin temsilini oluşturan ulusal kimlik, bir ülkeye aidiyetin içselleştirilmiş ve öznel duygusu olarak tanımlanmaktadır (Huddy ve Khatip, 2007). Vatandaşı olunan ülkenin tarihi, kültürü, ortak amaç ve hedefleri, egemenliği üzerinden şekillenir ve hem vatandaşlık temelindeki ihtiyaçların hem de psikolojik ihtiyaçların giderilmesini sağlar (Kelman, 1997). Ulusal kimlik, yaşamın erken dönemlerinden itibaren bireylerin duyguları, düşünceleri ve davranışları üzerinde etkilidir (Billig, 1995). Ulusal kimliğin içselleştirilmesi ile birlikte karar verme süreçlerinde bireysel çıkarların yerine ülkenin kayıp ve kazanımlarına odaklanılmasının yanı sıra iç grup normlarına uyum da artmaktadır (Kelman, 1997). Bu nedenle ulusal kimlikle özdeşleşmenin, iç grup yanlılığı ve iç grubu olumlu değerlendirme gibi sonuçları olabilmektedir (Pettigrew, 1979).

Ulusal kimlik kapsayıcılığı yüksek bir kimlik olmasına rağmen, hala bu kimliğe sahip olanlar ve olmayanlar şeklinde iç grup/dış grup farklılaşmasının ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Küresel kimlik ise kapsayıcılığı yine oldukça yüksek olmasına rağmen, iç grup/dış grup farklılaşmasını azaltarak ulusal kimlikten ayrışmaktadır (Der-Karabetian ve Balian, 1992). Küresel kimlik bireylerin "tüm insanlar" ile özdeşleşmesi (McFarland vd., 2012) ve bireysel çıkardan, rekabetten uzaklaşarak tüm insanların çıkarının gözetilmesi (Karlberg, 2008) şeklinde tanımlanmaktadır. Küresel kimlik aynı zamanda kültürel çeşitliliği benimseme, sosyal adaleti ile sürdürülebilirliği destekleme ve harekete geçme sorumluluğu olarak da tanımlanmaktadır (Reysen ve Katzarska-Miller, 2013). Küresel kimlik belirgin olduğunda bireyler, olumlu sosyal davranışın kapsamını ve hedefindeki kişi sayısını genişlettikleri için sosyal ikilemlerde tüm insanların çıkarını gözeterek karar verebilirler. Tüm insanlığın iç grup olarak değerlendirilmesinin pek çok olumlu çıktısı olduğu gösterilmiştir. Örneğin, küresel kimlik sağ kanat yetkecilik, sosyal baskınlık yönelimi, etnosentrizm ile negatif yönde ilişkiliyken; insan haklarına saygı ve diğerlerinin iyi oluşlarını gözetme ile pozitif

yönde ilişkilidir (McFarland vd., 2012).

Alanyazında yer alan bulgular kapsayıcı bir kimlik belirginliğinde insanların kişisel çıkarlarını ve iç gruplarının çıkarlarını gözeterek değil, diğer "tüm insanlarla" özdeşleşerek tüm dünya toplumunun refahını gözeterek, küresel düzeyde kamu yararını önemseyebildiklerini göstermektedir (Karlberg, 2008; McFarland vd., 2012). Buradan hareketle, iç grup/dış grup ayrışmasına yol açan ulusal kimlikle ve bu tür ayrışmanın olmadığı ama kapsayıcılık düzeyinin yüksek olduğu küresel kimlikle özdeşleşmenin davranış, biliş ve duygu üzerindeki etkilerini incelemek önemli bir araştırma alanı olmuştur. Özellikle son yıllarda, ulusal ve küresel kimliklerle özdeşleşmenin çevre yanlısı tutum ve davranışlar üzerindeki etkisini inceleyen çok sayıda araştırma yayınlanmıştır (ör. Fielding ve Hornsey, 2016; Fritsche vd., 2018). Çevre yanlısı davranışlar çoğunlukla kısa dönemli çıkarlar ile uzun dönemli çıkarların karşı karşıya geldiği sosyal bir ikilemi barındırır. Bu ikilemlerde farklı kapsayıcılık düzeylerindeki kimliklerin nasıl bir rolü olacağının incelenmesi amacıyla bu çalışmada ulusal ve küresel kimlik ile çevre yanlısı davranışa odaklanılmıştır.

Kimlik ve Çevre Yanlısı Davranış İlişkisi

Çevre yanlısı davranışlar, çevreye olabildiğince az zarar veren, çevreyi koruyan ve çevre için faydalı olabilecek davranışlardır (Steg ve Vlek, 2009). Çevre ile ilgili eylemlere ve etkinliklere katılma, çevre ile ilgili kamu politikalarını destekleme, doğa dostu ürünler kullanma gibi farklı davranışları kapsar. Tıpkı diğer tutum ve davranışlarda olduğu gibi çevreye ilişkin tutum ve davranışlar da sosyal kimliklerin etkisinden bağımsız değildir. Sosyal kimliklerin çevre yanlısı davranışta ve çevre yanlısı kolektif eylemde önemli bir rolü bulunmaktadır (Fielding ve Hornsey, 2016). Örneğin aidiyet ve bağlılık duyguları ile iç içe olan ulusal kimlik, çevreyi ve doğayı koruma isteği ile ilişkilidir (Clayton ve Kılınç, 2013). Bu nedenle ulusal kimlikle güçlü bir şekilde özdeşleşen bireylerin, çevre yanlısı politika ve kararları destekledikleri, iklim değişikliğinin olumsuz sonuçları hakkında endişelendikleri bilinmektedir (Johnson ve Reimer, 2023). Ulusal kimliğin yalnızca bireysel düzeyde (Kıral-Uçar vd., 2023) ve hem bireysel hem de kolektif düzeyde (Milfont vd., 2020) çevre yanlısı davranışı yordadığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır.

Ulusal kimliğe benzer olarak, küresel kimlik ile özdeşleşen bireylerin de iklim değişikliğini ciddi bir sorun olarak gördükleri, iklimi korumaya ve hava kirliliğini önlemeye yönelik geliştirilen politikaları destekledikleri bilinmektedir (Loy ve Reese, 2019). Küresel kimlikle özdeşleşme, çevre ile ilgili sorunlar karşısında daha fazla endişe, kaygı, öfke hissetme ile ilişkilidir (Barth vd., 2015).

Her ne kadar ulusal ve küresel kimliklerin ikisi de çevre yanlısı davranışı yordasa da bazı araştırmalarda küresel kimliğin daha güçlü bir etkiye sahip olduğu bildirilmiştir. Örneğin, Aydın ve arkadaşları (2022) ulusal ve küresel kimliğin çevre yanlısı davranışlarla ilişkisini inceledikleri çalışmalarında ulusal kimliği vatanseverlik ve milliyetçilik olmak üzere iki ayrı boyut üzerinden değerlendirmişlerdir. Vatanseverlik ve küresel kimlikle özdeşleşme çevre yanlısı davranışlarla pozitif yönde ilişkiliyken; milliyetçiliğin hem çevre yanlısı davranışlarla hem de çevresel aktivizm ile negatif yönde ilişkili olduğu rapor edilmiştir. Benzer şekilde, Zeng ve arkadaşları (2022) 45 ülkeden yaklaşık 35.000 çalışan ile yürüttükleri araştırmalarında, ulusal kimlik ile karşılaştırıldığında küresel kimliğin çevre yanlısı davranışı daha güçlü bir şekilde yordadığını rapor etmişlerdir.

Yukarıda özetlenen araştırma bulguları, ulusal kimliğin ve küresel kimliğin çevre yanlısı davranışlarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgulardan hareketle, ilk aşamada birinci çalışmada ulusal ve küresel kimliği ölçmeyi amaçlayan iki ölçüm aracının geçerlik ve güvenirlik çalışması yürütülecektir. Ardından ikinci çalışmada ulusal ve küresel kimlik ölçeklerinin yordama geçerlikleri, çevre yanlısı davranış ölçümleri kullanılarak incelenmiştir. İkinci çalışmada ayrıca sosyal kimliklerin yanı sıra bireysel kimliğin de çevre yanlısı davranışı yordama gücü değerlendirilmiştir. Sosyal Kimlik Kuramına göre, bireysel ve sosyal kimlik arasında bir süreklilik vardır ve bu süreklilik üzerinde bireysel kimlikten sosyal kimliğe doğru geçişlerde davranış ve duygu üzerinde ortaya çıkan etkinin değişmesine yol açmaktadır (Tajfel ve Turner, 1979). Bireysel kimlik bireyin kendisine özgü sahip olduğu özelliklerini, sosyal kimlik ise bireyin ait olduğu grupların özelliklerini yansıtır (Tajfel ve Turner, 1979). Bazı çalışmalarda sosyal kimliğe kıyasla bireysel kimliğin çevre yanlısı davranışı daha güçlü bir şekilde yordadığı bulunmuştur (ör. Fielding vd., 2008; Udall vd., 2021). Buradan hareketle, bu çalışmanın amaçlarından bir diğeri bireysel, ulusal ve küresel kimliklerin çevre yanlısı davranışlarla ilişkisini bir arada incelemektir. Böylece geçerlik ve güvenirlik çalışması yürütülen ölçeklerin yordama geçerlikleri çevre yanlısı davranış puanları kullanılarak sınanmıştır. Ayrıca bireysel, ulusal ve küresel kimliklerden hangisinin çevre yanlısı davranış puanları üzerinde gözlenen varyansı daha iyi açıkladığı sorusu yanıtlanabilmiştir.

Birinci Çalışma: Geçerlik ve Güvenirlik

Birinci çalışma kapsamında ulusal kimlik ve küresel kimlik ölçeklerinin yapı ve ölçüt bağıntılı geçerlikleri test edilmiştir. Der-Karabetian ve Ruiz (1997) tarafından geliştirilen ulusal kimlik ölçeğinde vatandaşı olunan ülke ile aidiyet, ortak kader ve sadakat temalarına odaklanılmıştır. Ayrıca ölçekte yer alan maddeler belirli bir ulusu, milliyeti veya etnik kökeni işaret etmemektedir. Yedi maddenin tümünde katılımcılardan, vatandaşı oldukları ülkeyi düşünmeleri istenmiştir. Ulusal kimliği ölçmek amacıyla geliştirilen bu özelliklerdeki bir ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yürütülmesinin gerekli olduğu söylenilebilir. Cinnirella (1998) tarafından geliştirilen ve Hüsnü (2006) tarafından Türkçe çeviri çalışması yürütülen Ulusal Kimlikle Özdeşleşme Ölçeği benzer bir amaçla kullanılsa ve her iki ölçekte yakın temalar olsa da benzerlik, sosyal ve duygusal etkiler gibi farklı temaların da bulunduğu görülmektedir. Mevcut çalışmada ulusal kimlik ölçeğinin, ölçüt bağıntılı geçerliğinin incelenmesi amacıyla Cinnirella (1998) tarafından geliştirilen Ulusal Kimlikle Özdeşleşme Ölçeği kullanılmış ve iki ölçek arasında pozitif yönde bir ilişki beklenmiştir.

Der-Karabetian ve Ruiz (1997) tarafından geliştirilen küresel kimlik ölçeğinde birey ile yeryüzündeki diğer tüm insanlar arasındaki aidiyet ve ortak kader temalarına odaklanılmıştır. Bilindiği kadarıyla ülkemizde küresel kimlikle özdeşleşme düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiş ya da uyarlaması yapılmış bir ölçek bulunmamaktadır. Morais ve Ogden (2011) tarafından geliştirilen ve Şahin ve Çermik (2014) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması yürütülen Küresel Vatandaşlık Ölçeği bulunmaktadır. Ancak bu ölçekte küresel sivil katılım, küresel yetkinlik ve sosyal sorumluluk temalarına odaklanılmakla birlikte; küresel kimliğin tanımlanmasında kullanılan ortak kader, bağlılık, aidiyet kavramlarının ölçülmesinden ziyade, küresel vatandaşlığın davranışa yansıyan etkilerini ölçmek amaçlanmıştır. Bu nedenle, Morais ve Ogden (2011) tarafından geliştirilen Küresel Vatandaşlık Ölçeği küresel kimlikle özdeşleşme düzeyini ölçmek amacıyla kullanılamamaktadır. Ancak Küresel Kimlik Ölçeğinin ölçüt bağıntılı geçerliğinin incelenmesinde Küresel Vatandaşlık Ölçeği kullanılmış ve iki ölçek arasında pozitif yönde bir ilişki beklenmiştir.

Yöntem

Katılımcılar ve İşlem

DFA için her bir maddeye önerilen yanıt sayısı 5 ile 20 arasında değişmekte olup en az 200 yanıta ulaşılması gerektiği önerilmektedir (Jackson, 2003). Buradan hareketle çalışma, yaşları 18 ile 57 arasında olan (*Ort*=22,65 *SS*=6,65) 387 katılımcı ile yürütülmüştür (291 kadın, 93 erkek, 3 belirtmek istemiyor). Katılımcıların büyük çoğunluğu lise (%36,8) ve üniversite (%47,6) mezunudur. Algılanan sosyoekonomik statü ölçümünde katılımcılara 10 basamaklı bir merdiven görseli sunulmuş ve birinci basamağın en düşük statüyü, onuncu basamağın ise en yüksek statüyü temsil ettiği bilgisi verilmiş, ardından katılımcıdan kendisinin hangi basamakta olduğunu işaretlemesi istenmiştir. Birinci çalışma için katılımcıların algılanan sosyoekonomik statü ortalaması 5,74'tür (*SS*=1,84).

Araştırmanın yürütülebilmesi için gerekli izinler Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulundan alınmıştır (Sayı: E-35853172-900-00001888104). Ayrıca ölçekleri geliştiren sorumlu araştırmacı ile iletişim kurularak geçerlik ve güvenirlik çalışmasına yönelik izin alınmıştır. Ölçeklerin Türkçe çevirileri her iki yazar tarafından ayrı ayrı yapılmıştır. Çeviri işleminin ardından ölçek maddeleri her iki dile hâkim olan, sosyal psikoloji alanında uzman üç bağımsız araştırmacıya gönderilmiştir. Uzmanlardan gelen geri bildirimler sonucunda ölçek maddeleri güncellenmiş ve ölçek formları oluşturulmuştur.

Araştırma verileri *Psytoolkit* (Stoet 2010) yazılımı kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın yer aldığı bağlantı bilgileri kolay örnekleme yöntemi ile sosyal medya platformları üzerinden katılımcılarla paylaşılmıştır. Çalışmada kullanılan tüm ölçekler seçkisiz bir sıralamada katılımcılara sunulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan formda katılımcılardan yaş, cinsiyet, eğitim, algılanan sosyoekonomik statü gibi bazı demografik bilgilerin elde edilmesi amaçlanmıştır.

Ulusal Kimlik Ölçeği: Bireylerin ulusal kimlik ile özdeşleşme düzeylerini belirlemek amacıyla, Der-Karabetian ve Ruiz (1997) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 7 madde (ör. tekrar dünyaya gelseydim, aynı ülkenin vatandaşlığına sahip olmayı dilerdim) içermektedir. Her bir madde 1 (kesinlikle katılmıyorum) ve 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında puanlanmaktadır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .79 olarak rapor edilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasının yapılabilmesi için ilgili gerekli izinler, ölçeği geliştiren araştırmacılardan alınmıştır.

Küresel Kimlik Ölçeği: Bireylerin küresel kimliklerini belirlemek amacıyla, Der-Karabetian ve Ruiz (1997) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte küresel kimlik ise 7 madde ile (Kendimi "dünya vatandaşı" olarak görüyorum) belirlenmektedir. Her bir madde 1 (kesinlikle katılmıyorum) ve 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında puanlanmaktadır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .74 olarak rapor edilmiştir. Ölçeğin mevcut çalışmada kullanılması ile ilgili gerekli izinler, ölçeği geliştiren araştırmacılardan alınmıştır.

Ulusal Kimlikle Özdeşleşme Ölçeği: Katılımcıların ulusal kimlikleri ile özdeşleşme düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılacak olan ölçek Cinnirella (1988) tarafından geliştirilmiş ve Hüsnü (2006) tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Tek faktörden ve toplamda 7 maddeden oluşan ölçekte her bir madde 1 (önemli değil) ile 7 (çok önemli) arasında puanlanmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .92 olarak rapor edilmiştir. Mevcut araştırmadaki Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .70'tir.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği: Morais ve Ogden (2011) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Şahin ve Çermik (2014) tarafından yürütülmüştür. Ölçek toplamda 30 madde ve küresel sivil katılım (Önümüzdeki altı ay içinde, genç insanların küresel sorunlar hakkında görüşlerini dile getirdikleri bir üniversite forumuna, konsere, tiyatro performansına ya da başka bir etkinliğe katılabilirim), küresel yetkinlik (Tüm dünyayı ilgilendiren çevresel ya da sosyal bir sorunu azaltmaya yardım etmek için nasıl bir yer oluşturmam gerektiğini biliyorum) ve sosyal sorumluluk (Kıtlık zamanında, ihtiyacımız olan şeyleri almak için başkalarına güç kullanmak bazen gereklidir) olmak üzere üç faktörden oluşmaktadır. Her bir madde 1 (kesinlikle katılmıyorum) ve 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında puanlanmaktadır. Küresel sivil katılım boyutu için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .73, sosyal sorumluluk boyutu için iç tutarlık katsayısı .76 ve küresel yetkinlik boyutu için iç tutarlık katsayısı .75 olarak rapor edilirken ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .76'dır. Mevcut çalışmada ölçeğin toplam puanı kullanılacaktır. Mevcut araştırmada ölçeğin toplam puanı üzerinden hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .87'dir.

İstatistiksel Analiz

Veri analizinde IBM SPSS (24.0) ve AMOS (24.0) paket programları kullanılmıştır. Ulusal ve Küresel Kimlik Ölçekleri tek faktörlü bir yapıdan oluşmaktadır. Özgün formdaki tek faktörlü yapının Türkiye örneklemindeki geçerliğinin test edilmesi amacıyla her iki ölçek için ayrı ayrı maksimum olabilirlik tahmin yöntemi ile Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yürütülmüştür. Ölçüt bağıntılı geçerliğin incelenmesinde Pearson korelasyon analizi, güvenirliğin incelenmesinde ise Cronbach alfa katsayısı ve madde analizinden yararlanılmıştır.

Bulgular

1.Yapı Geçerliği

Ulusal Kimlik Ölçeği için DFA sonuçları incelendiğinde, uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeylerde olmadığı görülmüştür, $\chi 2$= 163.66, *p*= .000 *sd*= 14, *CFI*= .73, *RMSEA*= .16, *GFI*= .90, *AGFI*= .79, *NFI*= .71, *TLI*= .59, *SRMR*= .10. İki maddenin (madde 3 ve madde 4) faktör yükünün .30'un altında kaldığı görülmüştür. Üçüncü maddenin (Benim kaderim, ülkemin kaderiyle yakından bağlantılıdır) faktör yükü .13 iken; dördüncü maddenin (Benim kaderim ve geleceğim, ülkemdeki insanlara bağlıdır) faktör yükü .21'dir. Güvenirlik başlığında rapor edildiği üzere bu iki maddenin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının da düşük olması (madde 3: .25, madde 4: .18) ve bu iki madde çıkarıldığında ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısının .67'den .73'e yükselmesi sebebiyle üçüncü ve dördüncü maddeler çıkarılarak analiz tekrar edilmiştir. Yeni modelin uyum indekslerinin bazılarının kabul edilebilir düzeyde olduğu, bazılarının ise kötü uyuma işaret ettiği görülmüştür, $\chi 2$= 43.68, *p*= .000, *sd*= 5, *CFI*= .91, *RMSEA*= .14, *GFI*= .96, *AGFI*= .87, *NFI*= .90, *TLI*= .82, *SRMR*= .06 Analiz sonuçları, iki modifikasyon önerisi sunmuştur. Bu öneriler dikkate alınarak, ikinci ve dördüncü, ikinci ve beşinci maddeler arasındaki hatalar ilişkilendirilerek analiz tekrar yürütülmüştür. Yeni modelin uyum indeksleri iyi uyuma işaret etmiştir, $\chi 2$= 3.53, *p*= .317, *sd*= 3, *CFI*= .99, *RMSEA*= .02, *GFI*= .99, *AGFI*= .98, *NFI*= .99, *TLI*= .99, *SRMR*= .01 Analiz sonuçları Tablo 1'de, test edilen ölçek modelinin değerleri ise Şekil 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.
Doğrulayıcı Faktör Analizinde Elde Edilen Uyum İndeksi Değerleri ile "İyi uyum" ve "Kabul Edilebillir Uyum" olarak Kabul Edilen Değer Aralıkları

Uyum İndeksi	Kabul Edilebilir Uyum	İyi Uyum	Değer	
			Ulusal Kimlik	Küresel Kimlik
χ 2 /sd	2 ≤ *χ 2 /sd* ≤ 5	0 ≤ *χ 2 /sd* ≤ 2	1.18 (iyi)	1.67 (iyi)
GFI	90 ≤ *GFI* < .95	.95 ≤ *GFI* ≤ 1.00	.99 (iyi)	.98 (iyi)
AGFI	.85 ≤ *AGFI* <.90	.90 ≤ *AGFI* ≤ 1.00	.98 (iyi)	.97 (iyi)
CFI	90 ≤ *CFI* < .95	.95 ≤ *CFI* ≤ 1.00	.96 (iyi)	.97 (iyi)
NFI	.90 ≤ *NFI* < .95	.95 ≤ *NFI* ≤ 1.00	.99 (iyi)	.94 (kabul edilebilir)
TLI	90 ≤ *TLI* < .95	90 ≤ *TLI* < 1.00	.99 (iyi)	.96 (iyi)
RMSEA	.05 < *RMSEA* ≤ .08	0 ≤ *RMSEA* ≤ .05	.02 (iyi)	.06 (kabul edilebilir)
SRMR	.05 < *SRMR* ≤ .08	0 ≤ *SRMR* ≤ .05	.01 (iyi)	.04 (kabul edilebilir)

Kaynak: *GFI*: Goodness of Fit Index, *AGFI*: Adjusted Goodness of Fit Index, *CFI*: Comparative Fit Index, *NFI:*Normed Fit Index, *TLI:* Tucker Lewis Index, *RMSEA*: Root Mean Square Residual, *SRMR:* Standardized Root Mean Square Residual, (Şimşek, 2007; Meydan ve Şeşen, 2011)

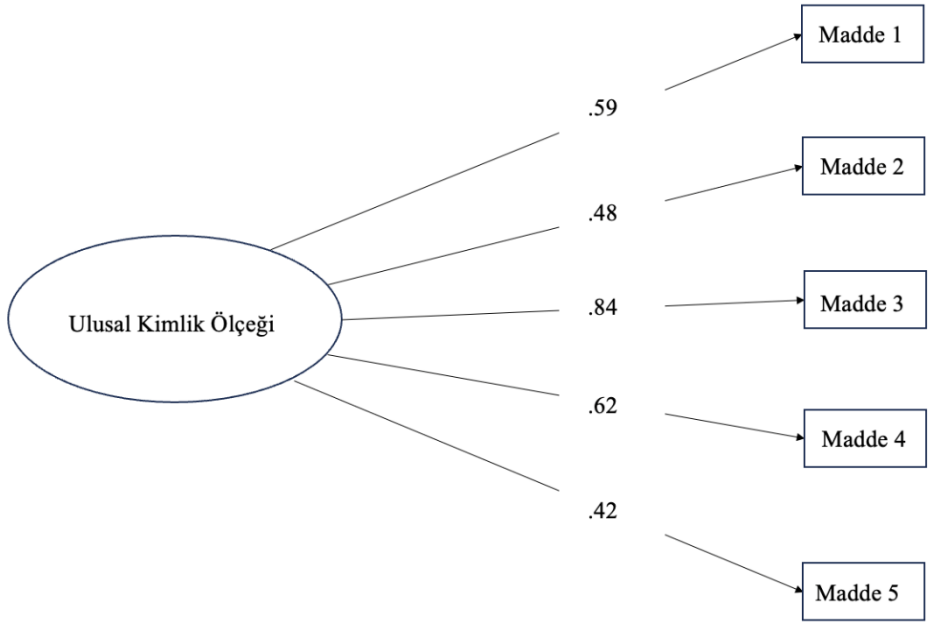

Şekil 1.
Ulusal Kimlik Ölçeğine İlişkin Model

Küresel Kimlik Ölçeği için DFA sonuçları incelendiğinde ise uyum indekslerinin (RMSEA değeri hariç) iyi uyuma işaret ettiği görülmüştür, $\chi 2$=23.24, *p*=.056, *sd*= 14, *CFI*= .97, *RMSEA*= .041, GFI=.98, *AGFI*= .97, *NFI*= .94, *TLI*=.96, *SRMR*=.04. *DFA* sonuçları Tablo 1'de, test edilen ölçek modelin değerleri ise Şekil 2'de sunulmuştur. Her iki ölçeğin maddeleri Tablo 2'de sunulmuştur.

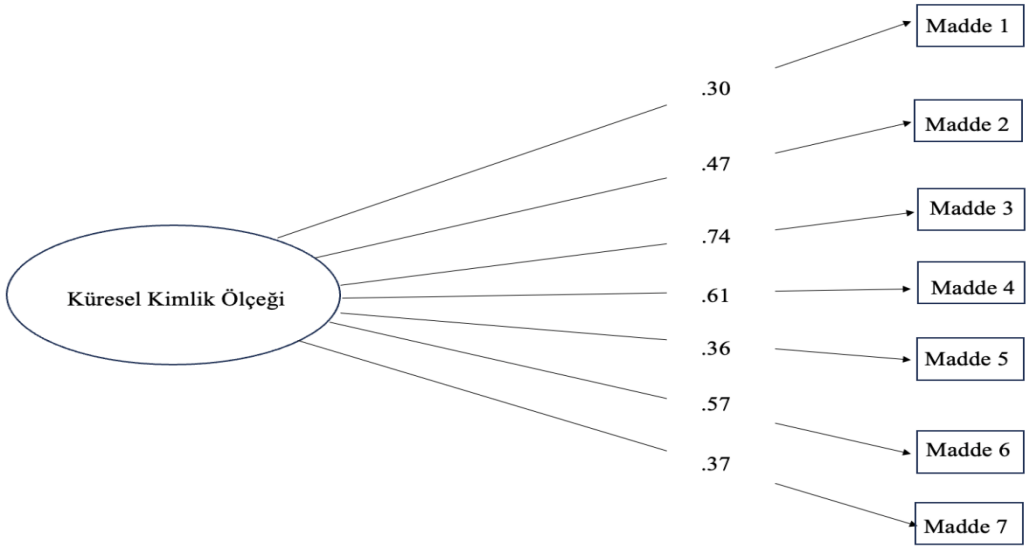

Şekil 2.
Küresel Kimlik Ölçeğine İlişkin Model

Tablo 2.
Ölçek Maddeleri

Ulusal Kimlik Ölçeği
1.Yaşamımda vatandaşlığımın önemli bir yeri vardır.
2. Bugünlerde yaşadığım ülkenin vatandaşı olmanın özel bir ayrıcalık olduğunu düşünüyorum.
3. Bir vatandaş olarak en önemli görevlerimden biri ülkeme sadakattir.
4. Tekrar dünyaya gelseydim, aynı ülkenin vatandaşlığına sahip olmayı dilerdim.
5. Eğer bir yabancı, hangi ülkenin vatandaşı olduğum hakkında yanılırsa, onun yanlışını düzeltir ve ona gerçekte hangi ülkenin vatandaşı olduğumu söylerim.
Küresel Kimlik Ölçeği
1. Küresel bir köyde yaşadığımı düşünüyorum.
2. Bir insan olarak yaptığım şeyin dünyanın başka bir yerindeki birine "dokunabileceğini" hissediyorum.
3. Dünyanın başka yerlerinde yaşayan insanlarla "yan komşu" olduğumu hissediyorum.
4. Dünyadaki herkesle ailemmiş gibi akraba olduğumu hissediyorum.
5. Dünyadaki insanların farklı olmaktan çok benzer olduğunu hissediyorum
6. Kendimi bir dünya vatandaşı olarak görüyorum.
7. Kaderim ve geleceğimin tüm insanlığa bağlı olduğunu hissediyorum.

2. Ölçüt Bağıntılı Geçerlik

Tablo 3'te görüleceği üzere hem ulusal kimlik puanları ile ulusal kimlikle özdeşleşme puanları arasında, hem de küresel kimlik puanları ile küresel vatandaşlık puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca ulusal kimlik ve küresel kimlik puanları pozitif yönde ilişkilidir. Demografik değişkenlerden yaş ile ulusal kimlik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca algılanan sosyoekonomik statü küresel vatandaşlık ile pozitif yönde ilişkilidir.

Tablo 3.

Birinci ve İkinci Çalışmaya İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Değerleri

Birinci Çalışma

Değişkenler	*Ort*	*SS*	1	2	3	4	5	6
1.Ulusal kimlik (α= .73)	3.32	.79						
2.Küresel kimlik (α= .69)	3.17	.64	.32**					
3.Ulusal kimlikle özdeşleşme (α= .70)	3.40	.74	.58**	.08				
4.Küresel vatandaşlık (α= .87)	3.44	.47	.03	.37**	-.00			
5. Yaş	22.65	6.65	.23**	.07	.19**	.01		
6.Algılanan sosyoekonomik statü	5.99	1.63	.00	.08	-.08	.12*	-.02	

İkinci Çalışma

Değişkenler	*Ort*	*SS*	1	2	3	4	5	6
1.Ulusal kimlik (α= .77)	3.17	.72						
2.Küresel kimlik (α= .71)	3.18	.70	.19**					
3.Bireysel kimlik (α= .85)	4.06	.69	.19**	.19**				
4.Çevre yanlısı davranışlar (α= .72)	4.18	.59	.19**	.26**	.38**			
5.Yaş	25.54	10.37	.27**	.06	-.12	.17**		
6.Algılanan sosyoekonomik statü	5.74	1.85	-.01	-.00	.03	-.07	.05	

*p<.05,**p<.01

3. Güvenirlik Analizleri

Ulusal Kimlik ile Küresel Kimlik Ölçeklerinin güvenirliğinin sınanması amacıyla Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları hesaplanmış ve madde analizi yürütülmüştür. Analiz sonuçlarına göre 7 maddelik Ulusal Kimlik Ölçeğinin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .67'dir. Ulusal kimlik maddelerine ilişkin düzeltilmiş madde-toplam test puanı korelasyon katsayılarının üçüncü madde için .25, dördüncü madde için .18 olduğu görülmüştür. Üçüncü ve dördüncü maddenin hem düşük faktör yükleri hem de madde analizi bulguları göz önünde bulundurularak bu iki madde ulusal kimlik ölçeğinden çıkarılmıştır. 5 maddelik ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısının .73 olduğu, düzeltilmiş madde-toplam test puanı korelasyon katsayılarının ise .30 ile .65 arasında değiştiği görülmüştür.

Küresel Kimlik Ölçeğinin Cronbach alfa güvenirlik katsayısının .69'dur. Küresel kimlik maddelerine ilişkin düzeltilmiş madde-toplam test puanı korelasyon katsayılarının .28 ile .56 arasında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Madde analizi sonuçları Tablo

4’te sunulmuştur.

Tablo 4.
Ulusal ve Küresel Kimlik Ölçeklerinin Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları

Ölçek	Madde No	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyon Katsayısı
Ulusal Kimlik Ölçeği	Madde 1	.49
	Madde 2	.46
	Madde 3	.64
	Madde 4	.59
	Madde 5	.30
Küresel Kimlik Ölçeği	Madde 1	.28
	Madde 2	.38
	Madde 3	.56
	Madde 4	.48
	Madde 5	.33
	Madde 6	.43
	Madde 7	.33

Tartışma

Bu çalışmada Der-Karabetian ve Ruiz (1997) tarafından geliştirilen Ulusal Kimlik ile Küresel Kimlik Ölçeklerinin yapı geçerlikleri ve ölçek bağıntılı geçerlikleri test edilmiştir. Ayrıca ölçeklerin güvenirlikleri Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları ve düzeltilmiş madde-toplam korelasyon katsayıları üzerinden hesaplanmıştır.

Ulusal Kimlik Ölçeği için yürütülen DFA sonuçlarına göre, iki maddenin faktör yüklerinin .30’un altında olması ve aynı iki maddenin madde-toplam korelasyon katsayılarının düşük olması sebebiyle bu iki maddenin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir (Büyüköztürk, 2002). Türkiye örnekleminde çalışmayan maddeler ölçekten çıkarıldığında hem modelin uyum değerlerinin iyileştiği hem de düzeltilmiş madde-toplam korelasyon katsayılarının yükseldiği görülmüştür. Söz konusu iki maddenin Türkiye örnekleminde çalışmamasına ilişkin olası bir açıklama, maddelerin dışsal kontrol algısı (Rotter, 1954) ile ilişkili olması üzerine yapılabilir. Her iki madde de (Madde 3: Benim kaderim, ülkemin kaderiyle yakından bağlantılıdır; Madde 4: Benim kaderim ve geleceğim, ülkemdeki insanlara bağlıdır) bireylerin geleceklerinin kendileri dışındaki güçler tarafından şekilleneceğine odaklanmaktadır. Bu durum, maddelerin içsel ve dışsal kontrol odağına sahip katılımcılar tarafından farklı şekillerde değerlendirilmesine neden olmuş olabilir. Ancak çalışma kapsamında kontrol odağı değişkeninin incelenmemiş ve kontrol edilmemiş olması, bu açıklamanın gücünü zayıflatmaktadır.

Küresel Kimlik Ölçeğinin neredeyse tüm değerlerinin (*RMSEA* hariç) iyi uyum göstermesi, faktör yüklerinin ve madde- toplam test puanı korelasyon katsayılarının yeterli düzeyde olması sebebiyle ölçek maddelerinde değişiklik yapılmamıştır.

Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları Ulusal Kimlik Ölçeği için .73, Küresel Kimlik Ölçeği için .69 olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa değeri .61 ile .80 arasında olduğunda, ölçek maddelerinin birbiriyle orta düzeyde tutarlı ve aynı özelliği ölçen maddeler olduğunu yani orta düzeyde güvenilir olduğunu söylemek mümkündür (ör. Griethuijsen vd., 2014). Hem Cronbach alfa katsayısı hem de düzeltilmiş madde toplam test puanı korelasyon katsayısı değerleri incelendiğinde iki ölçeğin de güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 3’te sunulduğu üzere katılımcıların ulusal kimlik puanları ile ulusal kimlikle özdeşleşme puanları arasında ve küresel kimlik ile küresel vatandaşlık puanları arasında beklenildiği gibi pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tüm sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde her iki ölçeğin de Türkiye örnekleminde kullanılmak üzere geçerli ve güvenilir ölçüm aracı oldukları söylenilebilir. Buradan hareketle bir sonraki çalışmada ilgili ölçekler kullanılarak ulusal ve küresel kimliklerle

çevre yanlısı davranışlar arasındaki ilişki incelenmiştir.

İkinci Çalışma: Korelatif Çalışma

Bu çalışmada ulusal ve küresel kimlik ölçeklerinin yordama geçerlikleri çevre yanlısı davranış puanları üzerinden değerlendirilmiştir. Ayrıca birinci çalışmadan farklı olarak, bu çalışmada ulusal ve küresel kimliklerin yanı sıra, Kimlik Ölçeği (Coşkun, 2004) kullanılarak bireysel kimliklerin de çevre yanlısı davranışlarla ilişkisi incelenmiştir. Böylece hem ulusal ve küresel kimlik ölçeklerinin yordama geçerlikleri sınanmış hem de bireysel, ulusal ve küresel kimliklerden hangisinin çevre yanlısı davranış puanları üzerinde gözlenen varyansı daha iyi açıkladığı sorusu yanıtlanabilmiştir. Giriş bölümünde özetlenen çalışma bulguları göz önünde bulundurularak bu çalışmada her üç kimliğin de çevre yanlısı davranışı pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordaması beklenmektedir.

Yöntem

Katılımcılar ve İşlem

Çalışma, yaşları 18 ile 65 arasında olan (*Ort*=25.87 *SS*=10.23) 351 katılımcı ile yürütülmüştür (223 kadın, 92 erkek, 6 belirtmek istemiyor). 30 katılımcının demografik bilgi formunda yer alan soruları yanıtlamadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu lise (%37,4) ve üniversite (46,6) mezunudur. Algılanan sosyoekonomik statü ölçümü ortalaması ise 5,99'dur (*SS*=1.63). G*Power analizine göre, hiyerarşik regresyon analizinde küçük düzeyde etki büyüklüğü için 226 katılımcı yeterlidir (güç= .95, α= 0.05). Toplam katılımcı sayısının hiyerarşik regresyon analizi için yeterli olduğu söylenilebilir.

Araştırmanın yürütülebilmesi için gerekli izinler Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan alınmıştır (Sayı: E-28297300-900-00002333741). Araştırma verileri Psytoolkit yazılımı üzerinden toplanmıştır. Araştırma bağlantı bilgileri, kolay örnekleme yöntemi ile sosyal medya platformları üzerinden katılımcılarla paylaşılmıştır. Çalışmada kullanılan tüm ölçekler seçkisiz bir sıralamada katılımcılara sunulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada birinci çalışmada kullanılan Demografik Bilgi Formu, Ulusal Kimlik Ölçeği ile Küresel Kimlik ölçeği kullanılmıştır. Birinci çalışmadan farklı olarak, ölçek setine bireysel kimliğin ölçülmesi amacıyla Kimlik Ölçeği (Cheek ve Tropp, 1995) ile Çevre Yanlısı Davranışlar Ölçeği (Montada vd., 2007) eklenmiştir.

Kimlik Ölçeği: Cheek ve Tropp (1995) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması Coşkun (2004) tarafından yapılmıştır. Ölçek toplamda 35 maddeden oluşmaktadır ve üç faktörlü bir yapıya sahiptir. 10 madde bireysel kimliği (ör. Geleceğe yönelik kişisel amaçlarım ve beklentilerim), 7 madde sosyal kimliği (ör. Başkalarının benim hakkımda düşündükleri, ünüm) ve 8 madde kolektif kimliği (ör. Ailemin kuşaklarının (soyağacının) bir üyesi olmak) ölçmek üzere geliştirilmiştir. Dolgu amaçlı yer alan diğer 10 madde ise ölçek toplam puanının elde edilmesinde kullanılmamaktadır. Her bir madde 1 (Benim kim olduğum için önemli değil) ve 5 (Benim kim olduğum için her zaman çok önemli) arasında değerlendirilmektedir. Bu çalışmada ölçeğin yalnızca bireysel kimlik faktörüne ilişkin maddeleri kullanılmıştır. Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı özgün çalışma için .76 olarak rapor edilirken mevcut çalışmada bu değer .85'tir.

Çevre Yanlısı Davranışlar Ölçeği: İlgili ölçek Montada ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin Türkçe çevirisi yapılmış ve yeni maddeler eklenilerek güncel çalışmalarda kullanılmıştır (Kıral Uçar, 2020; Kıral Uçar vd., 2021). Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .83 olarak rapor edilmiştir. Mevcut çalışmada ölçeğin 7 maddelik formu (ör. Geri dönüştürülebilir atıkları (kâğıt, cam, alüminyum vs.) düzenli olarak mevcut geri dönüşüm konteynerlerine götürmeye ilkesel olarak hazırım) kullanılmıştır. Bu çalışma için hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .72'dir.

İstatistiksel Analiz

Veri analizinde IBM SPSS (24.0) paket programı kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Bireysel, ulusal ve küresel kimliklerin yordayıcı gücünü test etmek amacıyla ise hiyerarşik regresyon analizi yürütülmüştür. Analizde çevre yanlısı davranışlar yordanan değişken iken bireysel, ulusal ve küresel kimliklerle özdeşleşme düzeyleri yordayıcı değişkenlerdir. Yaş, cinsiyet, eğitim ve sosyoekonomik statü kontrol değişkenleri olarak birinci adımda, bireysel kimlik, ulusal kimlik ve küresel kimlik ise ikinci adımda analize dahil edilmiştir.

Bulgular

1.Yordama Geçerliği

Değişkenlere ilişkin ortalama, standart sapma ve korelasyon değerleri Tablo 3'te sunulmuştur. Bireysel kimlik ile ulusal kimlik; ulusal kimlik ile küresel kimlik ve küresel kimlik ile bireysel kimlik arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca her üç kimlik de çevre yanlısı davranışlar ile pozitif yönde ilişkilidir. Demografik değişkenlerden yaş hem ulusal kimlik ile hem de çevre yanlısı davranışlar ile pozitif yönde ilişkilidir. Regresyon analizi sonuçlarına göre demografik değişkenler çevre yanlısı davranış puanlarındaki varyansın % 6'sını açıklamaktadır (R=.23, R^2=.06, $F_{(4,328)}$=4.71, p=.001). Demografik değişkenlerden yaş çevre yanlısı davranışı pozitif yönde yordamaktadır, (β=.17, $t_{(328)}$=2.97, p=.003). Erkeklerle kıyaslandığında kadınların daha fazla çevre yanlısı davranış sergilediği görülmüştür, (β=-.14, $t_{(320)}$=-2.58, p=.010). Demografik değişkenler kontrol edildikten sonra, bireysel, ulusal ve küresel kimlik değişkenlerinin çevre yanlısı davranış puanlarındaki varyansın %16'sını açıkladığı görülmüştür (R=.23, R^2=.16, $F_{(7,328)}$=8.74, p=.000). Kimlik değişkenleri modele eklendikten sonra yaş (β=.18, $t_{(320)}$=3.19, p=.002) ve cinsiyet (β=-.12, $t_{(320)}$=-2.38, p=.018) değişkenlerinin anlamlılıklarını sürdürdüğü görülmektedir. Bireysel kimlik (β=.24, $t_{(320)}$=4.52, p=.000) ve küresel kimlik (β=.17, $t_{(320)}$=3.25, p=.000) çevre yanlısı davranışı pozitif yönde yordarken ulusal kimlik çevre yanlısı davranışı yordamamaktadır (β=.05, $t_{(320)}$=.90, p=.368). Regresyon analizi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.
Regresyon Analizi

Analiz Adımları	Değişkenler	*B (SH)*	*β*	*p*	*%95 GA*	Kısmi *r*
Birinci Adım	Yaş	.01 (.16)	.17	.003	[.00, .01]	.15
	Cinsiyet	-.14 (.06)	-.14	.010	[-.25, -.03]	-.14
	Eğitim	.01 (.03)	.02	.767	[-.04, .06]	.02
	Algılanan sosyoekonomik statü	-.02 (.02)	-.08	.121	[-.05, .01]	-.07
İkinci Adım	Yaş	.01 (.00)	.18	.002	[.00, .01]	.16
	Cinsiyet	-.13 (.05)	-.12	.018	[-.23, -.02]	-.13
	Eğitim	-.00 (.03)	-.01	.905	[-.05, .05]	.00
	Algılanan sosyoekonomik statü	-.03 (.02)	-.09	.086	[-.05, .00]	-.08
	Ulusal kimlik	.04 (.04)	.05	.368	[-.04, .12]	.06
	Küresel kimlik	.13 (.04)	.17	.001	[.05, .20]	.20
	Bireysel kimlik	.20 (.04)	.24	.000	[.11, .28]	.26

Cinsiyet: 1 (kadın), 2 (erkek). **Eğitim:** 1 (ilkokul), 2 (ortaokul), 3 (lise), 4 (ön lisans), 5 (lisans), 6 (yüksek lisans), 7 (doktora)

2.Güvenirlik Analizleri

Ulusal ve küresel kimlik ölçeklerinin güvenirliğinin sınanması amacıyla Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarına göre ulusal kimlik ölçeğinin Cronbach alfa değeri .77, küresel kimlik ölçeğinin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ise .71 olarak bulunmuştur.

Tartışma

Bu çalışmada ulusal ve küresel kimlik ölçeklerinin yordama geçerliklerini test etmek amacıyla ulusal ve küresel kimlikler ile özdeşleşme düzeyinin çevre yanlısı davranışlarla ilişkileri incelenmiştir. Elde edilen bulgular yalnızca küresel kimliğin çevre yanlısı davranışı anlamlı bir şekilde yordadığını göstermektedir.

Korelasyon analizi sonuçları ulusal kimliğin çevre yanlısı davranışlarla pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Ulusal kimlikle özdeşleşmenin, yaşanılan ülkeye aidiyet ve bağlılık duygularını beraberinde getirdiği için çevre ve ülke kaynaklarını ve doğal kaynakları koruma ile ilişkili olduğu bilinmektedir (Clayton ve Kılınç, 2013). Mevcut çalışmada ulusal kimlikle özdeşleşme düzeyi arttıkça çevre yanlısı davranış puanlarının da arttığı görülmektedir. Bu bulgu, en azından bu örneklem için,

ulusal kimlikle özdeşleşme düzeyi yüksek olan kişilerin çevre yanlısı davranış sergilemeyi ulusun çıkarlarına uygun olarak algıladığı anlamına gelebilir. Bu durum, özellikle son yıllarda ulusal televizyon kanalları başta olmak üzere çeşitli yayın organlarında çevreyi korumanın, iklim değişikliğini durdurmanın önemine vurgunun artmasıyla ilişkili olabilir. Örneğin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının ismi 29 Ekim 2021'de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak değiştirilmiştir (31643 sayılı Resmî Gazete, 2021). Bunun gibi değişiklikler çevre ile ilişkili konuların dikkat çekiciliğini arttırmış ve haliyle çevre yanlısı davranış sergilemenin ulusal çıkarlara aykırı değil, tam tersi ulusal çıkarlara hizmet ettiği algısının yaygınlaşmasına yol açmış olabilir.

Benzer bir şekilde küresel kimlikle özdeşleşmenin sürdürülebilirliği destekleme, çevre yanlısı davranış sergileme ile pozitif yönde ilişkili olduğunu gösteren pek çok araştırma bulgusu bulunmaktadır (ör. Loy ve Reese, 2019). Mevcut çalışmada küresel kimliğin çevre yanlısı davranış puanlarını yordaması burada özetlenen çalışma bulguları ile tutarlıdır.

Korelasyon analizi sonuçlarına göre ulusal kimlik çevre yanlısı davranışlarla pozitif yönde ilişkiliyken, bireysel ve küresel kimliğin dahil edildiği regresyon modelinde ulusal kimliğin çevre yanlısı davranışları yordayıcı bir etkisi bulunmamaktadır. Ulusal kimlikle kıyaslandığında küresel kimlik çevre yanlısı davranış varyansını açıklanmasında pozitif yönde yordama gücüne sahiptir. Bu bulgu çevre yanlısı davranışta ulusal ve küresel kimliğe odaklanan ve daha önce özetlenen hem Aydın ve arkadaşlarının (2022) araştırması hem de Zeng ve arkadaşlarının (2022) yürüttükleri araştırmanın bulgusu ile tutarlıdır. Küresel kimlik, ulusal kimliğe kıyasla daha kapsayıcı olması, iç grup ve dış grup farklılaşması içermemesi (McFarland vd., 2012) bireysel ve ulusal çıkarlar yerine tüm insanların çıkarlarına odaklanma (Karlberg, 2008) ile ilişkili olması sebebiyle çevre yanlısı davranışı ulusal kimlikten daha güçlü bir şekilde yordamış olabilir.

Yakın zamanda yürütülen bir meta analiz çalışmasında hem bireysel hem de sosyal kimliklerin çevre yanlısı davranışları yordayabileceği, ancak bireysel kimliklerin çevre yanlısı davranışın daha güçlü bir yordayıcısı olduğu rapor edilmiştir (Udall vd., 2021). Araştırmacılara göre sosyal kimliğin davranışı etkileyebilmesi için grubun varlığına ilişkin bir ipucuna ihtiyaç duyulmaktayken; bireysel kimlikte benzer bir ihtiyaç söz konusu değildir. Ayrıca aynı meta analiz çalışmasında (Udall vd., 2021) bireysel kimliklerin birey düzeyindeki çevre yanlısı davranışı, sosyal kimliklerin ise grup düzeyindeki çevre yanlısı davranışı daha güçlü bir şekilde yordadığı rapor edilmiştir. Mevcut çalışmada, katılımcıların çevre yanlısı davranış puanlarının hesaplanmasında kullanılan ölçeğin maddeleri yalnızca bireysel davranışa odaklanmaktadır. Ulusal ve küresel kimliğe kıyasla bireysel kimliğin yordama gücünün daha iyi olmasının bir diğer sebebi mevcut çalışmada yalnızca birey düzeyindeki çevre yanlısı davranışlara odaklanılması ile ilişkili olabilir.

Sonuç ve Öneriler

Bireylerin ulusal ve küresel kimlikle özdeşleşme düzeylerini belirlemeyi amaçlayan bu iki ölçüm aracının psikometrik özelliklerini inceleyen bu iki çalışmanın bulgularına göre, her iki ölçeğin de ülkemizde kullanılmak üzere geçerli ve güvenilir değerlere sahip olduğu söylenilebilir. Bu iki ölçüm aracının, sosyal kimlik temelli yürütülecek çalışmalara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Alanyazına katkılarının yanı sıra mevcut araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Hatırlanacağı gibi Aydın ve arkadaşları (2022) ulusal kimliğin vatanseverlik ve milliyetçilik üzerinden kavramsallaştırılabileceğini belirtmişlerdir. Vatanseverlik, vatandaşı olunan ülkeye yönelik olumlu duygular aracılığıyla ulusal kimliği oluştururken; milliyetçilik ise diğer ülkelere yönelik olumsuz duygular üzerinden ulusal kimliği oluşturmaktadır. Mevcut araştırmada ulusal kimliğe ilişkin böyle bir ayrım yapılmamıştır. Ancak söz konusu çalışmada vatanseverlik ve milliyetçiliğin çevre yanlısı davranışlar üzerinde tespit edilen farklı etkilerine ilişkin bulgu göz önünde bulundurulduğunda, gelecek çalışmalarda ulusal kimliğin farklı yapılarına odaklanılması gerektiği düşünülmektedir. Özellikle mevcut çalışmada, bireysel ve küresel kimlik ile birlikte değerlendirildiğinde ulusal kimliğin çevre yanlısı davranışları yordamamasına ilişkin bulgunun, ulusal kimliğin çok boyutlu yapısı ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Benzer bir durum küresel kimlik için de geçerlidir. Daha önce de belirtildiği gibi küresel kimlik, sosyal ikilemler karşısında tüm insanlığın yararını gözetme, farklılıklara saygı duyma gibi olumlu sosyal davranışların bir yordayıcısıdır (McFarland vd., 2012;). Bununla birlikte küreselleşmeye bağlı olarak küresel kimlikler Batı ve Amerikan kültürünün bir uzantısı olarak da değerlendirilmektedir (Arnett, 2002). Yerel kültürlerin ve yaşam biçimlerinin yok edilmesi ve git gide "Amerikanlaştırılması" kaygıları küreselleşmenin yıkıcı ve olumsuz etkilerine odaklanılmasına neden olmaktadır (Naftsad vd., 2009). Kimliğin etkilerine ilişkin beklenti ve duyguların katılımcıların tutum ve davranışları üzerinde etkili olabileceği düşünüldüğünde, gelecek çalışmalarda kimlik ile birlikte ilgili kimliğin katılımcılar için hangi anlama geldiğinin de incelenmesi önerilmektedir.

Çalışma kapsamında öğrenci örneklemi dışındaki katılımcılara da ulaşabilmek amacıyla çevrimiçi veri toplama yöntemine başvurulmuştur. Bu durum yalnızca internet erişimi olan katılımcıların çalışmaya dahil edilmesine neden olmuştur. Ayrıca her iki çalışmada da katılımcıların büyük çoğunluğu lise ve üniversite mezunu olarak eğitimli bir grubu temsil etmektedir. Elde edilen bulgular değerlendirilirken temsiliyet sınırlılığının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bununla birlikte çalışmanın bir diğer sınırlılığı politik yönelim değişkenin kontrol edilmemiş olmasıdır. Ülkemizde, çevre yanlısı davranış ile politik yönelim arasında ilişki olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (ör. Karayeğen, 2015; Yücel, 2018). Özellikle ulusal kimlik ve küresel kimlik gibi politik yönelimle içe içe olan değişkenler söz konusu olduğunda, politik yönelimin etkisinin kontrol edilmemiş olması bu çalışma için bir sınırlılık oluşturmaktadır.

Bu araştırmada ilgili ölçeklerin geçerlik ve güvenirliklerinin incelenmesinin yanı sıra sosyal kimlikler ile çevre yanlısı davranışlar arasındaki ilişkiye de odaklanılmıştır. Son yıllarda, çevre yanlısı davranışları sosyal kimlik perspektifinden ele alan çalışmaların sayısında bir artış görülmektedir (ör. Fielding ve Hornsey, 2016; Fritsche vd., 2018). Ancak hangi sosyal kimliklerin çevre yanlısı davranışı yordadığına yönelik henüz birbiriyle tutarlı açıklamalar yapılamamaktadır (Udall vd., 2021). Mevcut çalışma bireysel, ulusal ve küresel kimlikler kapsamında çevre yanlısı davranışa bir açıklama sunmaktadır. Gelecek çalışmalarda diğer sosyal kimliklere de odaklanılması, hangi sosyal kimliklerin çevre yanlısı davranışlarla ilişkili olduğu, hangi sosyal kimlik gruplarının hangi çevre yanlısı davranış normlarına sahip olduğunun araştırılması daha açıklayıcı sonuçlar ortaya koyabileceği düşünülmektedir.

Etik Komitesi Onayı: *Bu çalışma için etik komite onayı Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulundan alınmıştır (Sayı: E-35853172-900-00001888104).*
Yazar Katkıları: *Konsept – A.T, H.Y.G; Tasarım – A.T, H.Y.G; Denetim – A.T, H.Y.G; Kaynaklar – A.T, H.Y.G; Veri Toplama ve/veya İşleme – A.T, H.Y.G; Analiz ve/veya Yorum – A.T, H.Y.G; Literatür Taraması – A.T, H.Y.G; Yazma – A.T, H.Y.G; Eleştirel İnceleme – A.T, H.Y.G.*
Hakem Değerlendirmesi: *Dış bağımsız.*
Çıkar Çatışması: *Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.*
Finansal Destek: *Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.*

Ethics Commitee Approval: *Ethics approval was obtained from Hacettepe University Ethics Committee (No: E-35853172-900-00001888104).*
Author Contributions: Concept - *A.T, H.Y.G*; Design - *A.T, H.Y.G*; Supervision - *A.T, H.Y.G*; Resources - *A.T, H.Y.G;* Data Collection and/or Processing - *A.T, H.Y.G*; Analysis and/or Interpretation - *A.T, H.Y.G*; Literature Search - *A.T, H.Y.G*; Writing Manuscript - *A.T, H.Y.G*; Critical Review - *A.T, H.Y.G*;
Peer-review*: Externally peer-reviewed.*
Conflict of Interest: *The authors have no conflicts of interest to declare.*
Financial Disclosure: *The authors declared that this study has received no financial support.*

Kaynaklar

Aydin, E., Bagci, S. C., & Kelesoglu, I. (2022). Love for the globe but also the country matter for the environment: Links between nationalistic, patriotic, global identification and pro-environmentalism. *Journal of Environmental Psychology, 80*, 101755. https://doi.org/10.1016/j. jenvp.2021.101755

Barth, M., Jugert, P., Wutzler, M., & Fritsche, I. (2015). Absolute moral standards and global identity as independent predictors of collective action against global injustice. *European Journal of Social Psychology, 45*, 918-930. https://doi.org/10.1002/ejsp.2160

Billig, M. (1995). *Banal Nationalism.* London: Sage.

Brewer, M. B., &Kramer, R. M. (1986). Choice behavior in social dilemmas: Effects of social identity, group size, and decision framing. *Journal of Personality and Social Psychology*, *50*(3), 543. https://doi.org/10.1037/0022-3514.50.3.543

Cheek, J. M., & Tropp, L. R. (1995). *The aspects of Identity Questionnaire: History and bibliography* (2. Baskı). Wellesley College, MA.

Cinnirella, M. (1997). Towards a European identity? Interactions between the national and European social identities manifested by university students in Britain and Italy. *British Journal of Social Psychology*, *36*(1), 19-31. https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.1997.tb01116.x

Clayton, S., & Kilinç, A. (2013). Proenvironmental concern and behavior in Turkey: The role of national and environmental identity. *PsyEcology*, *4*(3), 311-330. https://doi.org/10.1174/217119713807749850

Coşkun, H. (2004). Kimlik Ölçeğinin Bir Türk örnekleminde geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, *7* (14), 49-

60.
Der-Karabetian, A., & Balian, N. (1992). Ingroup, outgroup, and global-human identities of Turkish-Armenians. *The Journal of Social Psychology, 132*(4), 497-504.
Der-Karabetian, A., & Ruiz, Y. (1997). Affective bicultural and global-human identity scales for Mexican-American adolescents. *Psychological Reports*, *80*(3), 1027-1039. https://doi.org/10.2466/pr0.1997.80.3.1027
Fielding, K. S., & Hornsey, M. J. (2016). A social identity analysis of climate change and environmental attitudes and behaviors: Insights and opportunities. *Frontiers in Psychology, 7*, 121. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00121
Fielding, K. S., McDonald, R., & Louis, W. R. (2008). Theory of Planned Behaviour, identity and intentions to engage in environmental activism. *Journal of Environmental Psychology, 28*, 318–326. https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2008.03.003
Fritsche, I., Barth, M., Jugert, P., Masson, T., & Reese, G. (2018). A social identity model of pro-environmental action (SIMPEA). *Psychological Review, 125*, 245– 269.
Griethuijsen, R. A. L. F., Eijck, M. W., Haste, H., Brok, P. J., Skinner, N. C., Mansour, N., et al. (2014). Global patterns in students' views of science and interest in science. *Research in Science Education, 45*(4), 581–603.
Huddy, L., & Khatib, N. (2007). American patriotism, national identity, and political involvement. *American Journal of Political Science*, *51*(1), 63-77. https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2007.00237.x
Hüsnü, Ş. (2006). *National Stereotypes, In-group identification, intergroup bias, social categorization and in- / out-group attitudes: the case of Cyprus* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
Jackson, D. L. (2003). Revisiting sample size and the number of parameter estimates: Some support for the N:Q hypothesis. Structural Equation Modeling, 10, 128–141. http://dx.doi.org/10.1207/S15328007SEM10016
Johnson, N., & Reimer, T. (2023). Using the social identity model of pro-environmental behavior to predict support for the adoption of solar panels. *Journal of Environmental Studies and Sciences, 13*(4), 587-601. https://doi.org/10.1007/s13412-023-00850-9
Karayeğen, G. (2015). *Çevreci Tutum Ve Davranışlar: Sosyal Baskınlık Yönelimi, Yetkecilik Ve Ahlak Açısından Bir Değerlendirme*. [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
Karlberg, M. (2008). Discourse, identity, and global citizenship. *Peace Review, 20*(3), 310-320.
Kelman, H. C. (1997). Nationalism, patriotism, and national identity: Social psychological dimensions. D. Bar-Tal & Ervin Staub (Eds.), *Patriotism: In the levels of individuals and nations* (ss.165-189) Chicago: Nelson-Hall Publishers.
Kıral Uçar, G. (2020). Değer yönelimleri ve çevre yanlısı davranışlar. *Social Sciences Review of the Faculty of Sciences & Letters University of Uludag/Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *21*(39). https://doi.org/10.21550/sosbilder.654035
Ucar, G. K., Yalcin, M. G., Planalı, G. Ö., & Reese, G. (2023). Social identities, climate change denial, and efficacy beliefs as predictors of pro-environmental engagements. *Journal of Environmental Psychology, 91*, 102144. https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2023.102144
Kıral Uçar, G., Baier, M., Müller, M., & Kals, E. (2021). Ecological belief in a just world: A cross-validation study in a Turkish sample. *Studies in Psychology, 41*(1), 143–166. https://doi.org/10.26650/SP2020-0036
Loy, L. S., & Reese, G. (2019). Hype and hope? Mind-body practice predicts pro- environmental engagement through global identity. *Journal of Environmental Psychology*, *66*, 101340. https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2019.101340.
McFarland, S., Webb, M., & Brown, D. (2012). All humanity is my ingroup: A measure and studies of identification with all humanity. *Journal of Personality and Social Psychology*, *103*(5), 830. https://doi.org/10.1037/a0028724.
Milfont, T. L., Osborne, D., Yogeeswaran, K., & Sibley, C. G. (2020). The role of national identity in collective pro-environmental action. *Journal of Environmental Psychology*, *72*, 101522. https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2020.101522
Montada, L., Kals, E., & Becker, R. (2007). Willingness for continued social commitment: A new concept in environmental research. *Environment and Behavior*, *39*(3), 287-316. https://doi.org/10.1177/0013916506290953
Morais, D. B., & Ogden, A. C. (2011). Initial development and validation of the global citizenship scale. *Journal of Studies in International Education*, *15*(5), 445-466. https://doi.org/10.1177/1028315310375308
Pettigrew, T. F. (1979). The ultimate attribution error: Extending Allport's cognitive analysis of prejudice. *Personality & Social Psychology Bulletin, 5*(4), 461–476.
Reysen, S., & Katzarska-Miller, I. (2013). A model of global citizenship: Antecedents and outcomes. *International Journal of Psychology, 48*(5), 858-870. https://doi.org/10.1080/00207594.2012.701749
Rotter, J. B. (1954). Social learning and clinical psychology. New York: Prentice-Hall.
Steg, L., & Vlek, C. (2009). Encouraging pro-environmental behaviour: An integrative review and research agenda. *Journal of Environmental Psychology*, *29*(3), 309- 317. https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2008.10.004
Stoet, G. (2010). PsyToolkit - A software package for programming psychological experiments using Linux. *Behavior Research*

Methods, 42(4), 1096-1104. https://doi.org/10.3758/BRM.42.4.1096

Şahin, İ. F., & Çermik, F. (2014). Küresel vatandaşlık ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, *19*(31), 207-218. https://doi.org/10.17295/dcd.30443

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. S. Worchel, & W. G. Austin (Eds.), *The Social Psychology of Intergroup Relations* (ss. 33–47). Monterey, CA: Brooks Cole.

Terry, D. J., and Hogg, M. A. (1996). Group Norms and the Attitude-Behavior Relationship: A Role for Group Identification. *Personality and Social Psychology Bulletin, 22*(8), 776–93.

Terry, D. J., Hogg, M. A., and White, K. M.. (1999). The Theory of Planned Behavior: Self-Identity, Social Identity, and Group Norms. *British Journal of Social Psychology, 38*(3), 225–44.

Turner, J. C., Hogg, M. A., Oakes, P. J., Reicher, S. D., & Wetherell, M. S. (1987). *Rediscovering the social group: A self-categorization theory*. London, UK: Basil Blackwell.

Udall, A. M., De Groot, J. I., De Jong, S. B., & Shankar, A. (2021). How I see me—a meta-analysis investigating the association between identities and pro-environmental behaviour. *Frontiers in Psychology*, *12*, 582421. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.582421

Yücel, M. B. (2018). *Çevrecilik: Yetkecilik, Yükleme Karmaşıklığı Ve Sistemi Meşrulaştırma Açısından Bir Değerlendirme*. [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Zeng, K. J., Yu, I. Y., Tso, S. H., & Yang, M. X. (2022). Employees' geographic social identity and group pro-environmental behaviors: Cross-cultural evidence from 45 countries. *Business Strategy and the Environment,* 1–13. https://doi.org/10.1002/bse.3341